

**УКРАЇНСЬКІ ПОЕТИЧНІ ПОКОЛІННЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ
XX СТ.: МОВНО-ЕСТЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ**

У статті проаналізовано хронологічну та мовно-естетичну стратифікацію української поезії кінця XX століття. З метою вияву співвідношення традиційних та індивідуально-авторських рис використано поняття поетичного покоління. Автор подає аналіз мовної творчості літературних поколінь кінця XX століття – шістдесятників, сімдесятників, вісімдесятників і дев'яностників. Наголошено, що головними творчими принципами української поезії окресленого періоду є мовно-виражальна свобода, аполітичність, різновекторність естетичних програм, стилістична екстравагантність, образно-естетичний релятивізм, творчий деструктивізм, іронія і самоіронія, “антипоетичність”, тяжіння до ускладненої метафорики, асоціативність, інтертекстуальність і цитатність мислення. У результаті проведеного дослідження поетичну мовотворчість кінця XX століття визначено як своєрідне, неординарне, багато в чому відмінне від національної мовно-естетичної традиції явище.

Ключові слова: поетичне покоління, шістдесятники, сімдесятники, вісімдесятники, дев'яностники, мовомислення, поетичний словник, образні засоби, постмодернізм, ідіостиль.

In the article chronological as well as lingual and aesthetical stratification of the Ukrainian poetry at the end of the XX century is observed. With the aim of revealing of the traditional and individual features correlation the notion of the poetic generation is used. The author of the article gives the analyses of the lingual creative activity of the literary generations at the end of the XX century such as man of the sixties, seventies, eighties and nineties. It is stressed that the dominant creative principals of the Ukrainian poetry of the period observed are lingual and expressive freedom, indifference towards politics, inequality of the aesthetic programs, stylistic eccentricity, imaginative and aesthetic relativity, creative deconstruction, irony and self-irony, “antipoetry”, tend to the complicated metaphorics, contiguity, intertextuality and citationality of the mind. As a result, the poetic creative activity at the end of the XX century is defined as an original, ingenious phenomenon which differs greatly from the national lingual and aesthetic tradition.

Key words: poetic generation, man of sixties, seventies, eighties, nineties, lingual thought, poetic vocabulary, the author's imagery, postmodernism, individual style.

Вивчення поетичної мови як функціонального різновиду української літературної мови – це багатоаспектне осмислення тяглості мовновиражальних та образно-естетичних традицій, їх часопросторових змін з урахуванням специфіки літературних течій, напрямків, мистецьких шкіл та індивідуальних стилів [Єрмоленко 1999: 211, 301].

Український літературний процес кінця ХХ століття – явище естетично й концептуально різновекторне, неоднорідне. Ці особливості умотивовують стабільність дослідницького інтересу до поетичної мови цього періоду, зокрема з погляду взаємодії в ньому канонічних та індивідуальних стильових тенденцій, традиційного і новаторського. Для з'ясування цих питань продуктивним виявляється поняття *поетичного покоління* та окреслення кваліфікативних ознак стильової, часової та індивідуальної художньої норми. Поняття художньої норми набуває особливої методологічної актуальності у зв'язку з тим, що стратифікація літературного процесу за поколіннями, а літературних поколінь – за десятиліттями дослідники поетичної творчості (і мовознавці, й літературознавці) сьогодні вже визнають методологічно некоректним і необ'єктивним, тому дедалі частіше відмовляються від нього (В. П. Моренець, О. О. Маленко) або застосовують його як доповнювальний. Тим часом «визначення часових, просторових та ідіостильових параметрів стильової художньої норми, опис типологічних та історичних тенденцій її становлення дає змогу продемонструвати системні зв'язки з літературною нормою, об'єктивно окреслити загальну картину розвитку національного художнього стилю» [Сюта 2017: 26].

Застосування згаданого вище «поколінневого» критерію дає підстави вичленувати в літературному процесі другої половини ХХ століття низку літературних поколінь – *шістдесятники, сімдесятники, вісімдесятники, дев'яностники, (дев'ятдесятники, дев'яностівці, дев'яностики тощо)*

[Лебединцева 2009: 36]. При цьому саме поняття «літературного покоління» пов'язують не так із віком, як із світоглядними орієнтирами, з особливостями образно-емоційного сприймання й зображення навколишнього світу. Іноді демаркаційними лініями для розрізнення літературних поколінь слугують соціокультурні чи соціополітичні події або явища (як-от Чорнобильська катастрофа, розпад СРСР тощо). Наприклад, з огляду на ідеологічно-державотворчу значущість розпаду СРСР у єдиний поколіннєвий сегмент об'єднують поетів 1980-х і 1990-х років як представників постколоніальної культури, натомість усі соціокультурні явища, що розвивалися в умовах опозиції до офіційної влади, зараховують до шістдесятництва [Дністровий 2001: 18 – 20; Харчук 2008].

Ураховуючи базові світоглядно-естетичні концепції, письменників 1970 – 1990-х рр. стратифікують на: 1) представників «герметичної» поезії (поети Київської школи й «метафористи» 1980-х рр.); 2) «бубабістів» та їхніх послідовників («Пропала грамота», «ЛуГоСад», В. Цибулько; хронологічно вони опиняються на межі 1980 – 1990-х років, тому спостерігаємо неузгодженість щодо їх зарахування то до вісімдесятників, то до дев'яностників; 3) поетів 1990-х років як представників «першого вільного покоління» [Лебединцева 2009: 36 – 37].

Дискусійним через очевидну некоректність є також розмежування творчості поетів 80-х рр. ХХ ст. на *власне вісімдесятників* (або *перших вісімдесятників*) та *молодших вісімдесятників*. Перші увійшли в українську літературу на початку 1980-х років, а їх творча свідомість формувалася в контексті «застійних» 1970-х (Н. Білоцерківець, В. Герасим'юк, І. Римарук, Т. Федюк, О. Забужко, І. Малкович, П. Мідянка). Натомість творчий світогляд *молодших вісімдесятників* (хронологічно належать до другої половини 1980-х років) був сформований в атмосфері перебудови й «постчорнобильського синдрому» (К. Москалець, В. Цибулько).

Найбільш контроверсивним залишається критерій стратифікації творчості поетів, які належать до літературного авангарду, розвинутого на межі 1980-х і 1990-х років. Як митці вони формувалися під впливом літературної та культурної ситуації 70-х – 80-х років, а реалізували свій творчий потенціал у 90-х рр. (групи “Бу-Ба-Бу”, “ЛуГоСад”, “Пропала грамота”). Такий статус своєрідної зв’язної ланки між двома поколіннями іноді зумовлює зарахування “бубабістів” то до покоління вісімдесятників (за хронологією), то до дев’яностників, де їхня естетична концепція виглядає природніше.

Докладна стратифікація мовно-літературного процесу другої половини ХХ століття дає змогу детальніше простежити й чіткіше визначити хронологічні особливості розвитку української поетичної мови з точки зору співвідношення в аналізованих текстах традиційного і новаторського, адже “історія того, як і чому змінився склад мовних засобів, прийнятих у традиційному вживанні, і є [...] історія поетичної мови” [Винокур 1959: 389].

Таку принципову світоглядну позицію шістдесятників, як спротив тоталітарній системі, у 1970-ті рр. показово доповнює посилення в поезії інтимного й філософського струменів, розвиток мотивів міфологізму, заглиблення в національне світовідчуття. У зв’язку з останнім у поезиці помітно інтенсифікується фольклорний складник – і на рівні орнаментування віршів пісенними ритмами, і особливо на рівні фольклорних образів та символів як компонентів поетичного словника (С.Я. Єрмоленко, Л.О. Пустовіт, Л.Г. Савченко, Н.О. Данилюк, Т.П. Беценко, О.О. Маленко)

Помітний лінгвоестетичний феномен в українській поезії другої половини ХХ ст. – *Київська школа поезії*, що була сформована в 1965-1968 рр. у студентському середовищі Київського університету, у 70-ті роки фактично стала андеграундом, однак знову повернулася в літературний

процес у 80-ті роки ХХ ст. [Дударенко 2004; УЛШГ: 24]. Основний креативний принцип поетів Київської школи, за словами одного з її чільних представників В. Кордуна, – це свобода в усіх її виявах: свобода поетичної творчості, свобода особистості, свобода народу [Кордун 2009].

Серед найбільш знакових імен авторів, які сьогодні асоціюються з діяльністю Київської школи, – М. Воробйов, В. Голобородько, М. Григорів, В. Кордун, В. Рубан, С. Вишенський. Водночас уявлення про цей літературний феномен не варто обмежувати будь-яким переліком імен, оскільки “це динамічне коло, яке змінювалося відповідно до знаходження тим чи тим її представником свого шляху в літературі та житті. Водночас їх об’єднувала «спільна основа світобачення та естетичних смаків» [Дударенко 2004], опертя на традиції фольклору, літературної класики й здобутки модернізму.

Із погляду історії розвитку національного художнього стилю та поетичної мови зокрема творчість авторів Київської школи засвідчила існування в українській поезії другої половини ХХ століття модерної течії, зорієнтованої на радикальні формально-змістові й лінгвоестетичні експерименти. Передусім це: а) поєднання явищ модернізму з “прадавніми переживаннями“, архетипами у вигляді візій чи авторських міфів [Колесник 1999: 47]; б) мовно-естетичні рефлекси міфологічного мислення в образах новітньої поезії; в) зосередження поетичної уваги насамперед на природі, людині і всесвіті, “причому сама людина розглядається як рівновелика до інших складових світу: трави, води, землі, сонця тощо, – вона не виступає на передній план зі своїми суспільно-побутовими проблемами, натомість розгортаються трансцендентні мотиви” [Кордун 2009: 36]; г) опертя на традиційний поетичний, передусім народнопісенний словник; г) інтелектуалізм мововираження в поєднанні з незначною емоційністю образних картин; д) відсутність цілісної дискурсивної мови, свідоме “розпорошення” поетичного висловлення

[Кордун 2009: 36]; е) метафоричність мовомислення, що стала ознакою відмежування від навколишнього реального світу й засобом побудови «свого» образного універсуму; є) вибір верлібру як основної форми версифікації, оскільки асоціативний вільний вірш не вимагає “консервативного втискання метафори в прокрустове ложе ритму та рими” [Колесник 1999: 48] і корелює зі зразками фольклорної поезики.

Мова в поезії представників Київської школи стає об’єктом реконструкції: вони послідовно вивільнюють десемантизовану внутрішню форму слів [Колесник 1999: 48], також істотно розбудовують асоціативність мововираження.

Естетично-стилістичний розгляд *поезії 1980-х років* засвідчує, що її лінгвоестетичну неоднорідність визначає співіснування багатьох напрямків та індивідуальних манер, ідіостильових практик (Ю. Андрухович, Н. Білоцерківець, О. Бригинець, П. Вольвач, В. Герасим’юк, Л. Голота, О. Забужко, Ю. Іздрик, О. Ірванець, В. Кожелянко, О. Лишега, І. Малкович, П. Мідянка, А. Могильний, К. Москалець, В. Неборак, О. Пахльовська, Ю. Позаяк, І. Римарук, М. Рябчук, В. Цибулько, Г. Чубач). Це дало дослідникам підстави акцентувати низку стильотвірних домінант: мистецький плюралізм, експериментальне поєднання художніх засобів різноманітних стилів [Рябчук 1989: 155], семантичне переосмислення традиційного поетичного словника, формування нового лексико-асоціативного комплексу значень, формальне ускладнення синтаксису, ущільнена образність. Це логічно умотивовує кваліфікацію цієї мовно-поетичної практики як поглиблено метафоричної, а самих авторів – як *метафористів, герметистів* [Лебединцева 2009: 36].

Мовотворчість вісімдесятників по-різному пов’язана з попередніми літературними поколіннями. Найтісніший цей зв’язок – із поезикою “втраченого покоління” 1970-х. Про засвоєння й продовження його

естетико-світоглядного досвіду свідчать послідовна відмова від соціальної тематики, поглиблений розвиток екзистенційних мотивів, метафоричність мововираження, а з погляду формальних пошуків – тяжіння до форм вільного віршування [Моренець 1989: 125].

Концептуально важливою для становлення поезики 1980-х рр. була також традиція шістдесятників. Найбільш знаково цю тяглість виявляє вербалізація ідеї збереження національних духовних цінностей та пов'язана з нею увага до фольклорних мотивів, що зумовлює активізацію в літературно-писемній практиці фольклоризмів. При цьому звернення до народнопісенної образності, символіки, фразеології пов'язане з прагненням поетів поєднати народне світосприйняття та світорозуміння із сучасними проблемами, що забезпечує безперервність мовно-художнього процесу [Єрмоленко 1987: 192]. Адже “саме у фольклоризмі поетів-вісімдесятників слід шукати першоджерела формування мовної особистості, поетичного “я”, “образу автора”, який є одним із чинників цілісності його поетичного світу. Фольклорність їх творів, часто стихійна, підсвідома, – це вроджена особливість образного мислення поетів” [Єрмоленко 1987: 9]. Унаслідок взаємодії фольклорної, народнорозмовної та літературної мови в українській поезії 80-х рр. ХХ століття відбувається переосмислення естетично вагомих образів, показове оновлення тропеїчних структур.

Специфіку поетичного світобачення вісімдесятників визначає також активне зміщення креативної уваги авторів зі сфери громадянської тематики в морально-філософську, у підкреслену філологічність та суб'єктивність поетичних рефлексій [Лебединцева 2009: 38]. На мовному рівні це виявилось у переакцентуванні емоційного забарвлення слів-понять громадянської поезії з піднесених реєстрів на песимістично конотовані, а також у зменшенні порівняно з поетичною практикою шістдесятників

кількості науково-технічних термінів (С. Я. Єрмоленко, І. Г. Олійник, Т. А. Єщенко, Т. М. Берест).

За слухним спостереженням С.Я. Єрмоленко, для мови української поезії 1980-х рр. характерна естетична периферизація поетизмів [УМ 2000: 463]. Натомість активізується загальноживана лексика, яку автори використовують не тільки в описах типових побутових ситуацій, а й для орозмовлення контекстів традиційно високого звучання. При цьому назви побутових реалій можуть інтимізуватися, набувати іронічних або саркастично-огрублених стилістичних відтінків [Рубчак 1990: 105]. Така стилістична гра на зіткненні високого і низького умотивовує текстотвірну продуктивність прийому антитези як іще однієї визначальної стильовісної ознаки поезії вісімдесятників (Л.О. Ставицька, І.Г. Олійник, Т.І. Єщенко). Отже, загалом, крім антитетичності, мовну поліфонію поезії цього літературного покоління [Калинська 2000: 74] детермінує взаємодія книжного й розмовного струменів, активізація вживання загальноживаної лексики, фольклорних, розмовно-побутових елементів, просторічних одиниць, жаргонізмів, вульгаризмів, сленгових, суржикових елементів тощо.

90-ті роки ХХ століття – це період співіснування в літературно-мовному процесі кількох мінігенерацій, щодо яких узвичаїлася узагальнена назва *дев'яностники*. Це покоління критики характеризують як “покоління постепохи: постколоніальне, постчорнобильське, постмодерне, постхристиянське, що в своїй сумі є апокаліптичним” [Харчук 1998: 24], також – як перше покоління епохи естетичної свободи [Баран 1997: 222]. Представниками цього покоління й відповідного періоду в історії української поетичної мови є І. Андрусак, А. Бондар, І. Бондар-Терещенко, П. Вольвач, О. Гуцуляк, Т. Девдюк, С. Жадан, М. Кіяновська, О. Короташ, Р. Кухарук, І. Лучук, М. Микицей, І. Павлюк, С. Пантюк, Г. Петросаняк, С. Процюк, Оляна Рута, М. Савка, Р. Скиба, В. Стах,

Л. Стринаглюк, Н. Федорак. Нетотожність їхніх креативно-естетичних позицій можна простежити за різноманітністю поетичних угруповань, до яких входять названі автори: “Червона Фіра” (С. Жадан, Р. Мельників, І. Пилипчук), “Нова дегенерація” (І. Андрусак, С. Процюк, І. Ципердюк), “ММЮННА ТУГА” (М. Кіяновська, М. Савка, Ю. Міщенко, Н. Сняданко, Н. Томків, А. Середя), “Західний вітер” (В. Махно, Б. Щавурський, Г. Безкоровайний, В. Гайда), “Нечувані” (О. Галета, О. Копак, Г. Крук, О. Новосад, І. Старовойт), асоціація “500” (Ю. Бедрик, Н. Неждана, М. Розумний). Вони засвідчують актуальність для художньо-поетичного дискурсу дев’яностників естетичних платформ авангарду, модерну та постмодерну [Баран 1997: 247-256; Павличко 1999; Гундорова 1997: 29-33], і їх сукупність виформовує універсум художньої свідомості й мовотворчості цього періоду.

Лінгвостилістичні студії, спрямовані на виявлення характерних формально-структурних та змістово-естетичних рис поезії дев’яностників як нігілістичної, антиестетичної, акцентують такі диференційні позиції: епатажна естетика мовновиражальних засобів, викличне ігнорування традиційного словника та заперечення традиційних поетичних засобів загалом («антипоетичність»), незвичність асоціативних зв’язків, акцентована філологічність письма, посилення ролі семантичного та стилістичного контрасту тощо [Сюта 2002: 218; Берест 2000: 15].

Специфіка художньої свідомості дев’яностників як “покоління національної депресії” (В. Даниленко, Р. Харчук) зумовлена особливостями соціокультурних, соціополітичних, соціопсихологічних умов, у яких відбувалося формування їхніх мовних особистостей [Єщенко 2001: 5; Лебединцева 2009: 38]. Зокрема, втрата віри в національний ідеал детермінує актуалізацію мотивів самотності, порожнечі, розпачу, зневіри, розгубленості (Т.І. Єщенко, Н.М. Лебединцева). На семантико-стилістичному рівні цю тенденцію

підтверджує сегмент словника, який формують лексеми з доміантними семами ‘біль’, ‘туга’, ‘самотність’, ‘розпач’ [Сюта 2003: 4]. Названі мотиви – провідні для основного, найбільш знакового й продуктивного для української літератури кінця ХХ століття художньо-естетичного напрямку *постмодернізму* (ПМ-дискурсу).

На думку більшості дослідників, світоглядно-естетичне формування українського ПМ-дискурсу відбулося в 1980-х рр. і пов’язане з іменами поетів-вісімдесятників Н. Білоцерківець, В. Герасим’юка, О. Забужко; Ю. Андруховича, О. Ірванця, В. Неборака – авторів, які увійшли в літературне угруповання “Бу-Ба-Бу”, а згодом – із представниками таких літературних формацій, як “Пропала грамота”, “ЛуГоСад”, “Нова дегенерація”. Естетичним джерелом українського постмодернізму О.О. Маленко вважає авангардну мовотворчість модерністів 1920-х рр. [Маленко 2010: 460].

На кінець ХХ ст. українська постмодерна практика виробила креативні доміанти, загалом співвідносні з параметрами світового постмодернізму: мовна гра, карнавальність, іронія й самоіронія, гротеск і пародія (так званий “стьоб”), цитація, інтертекстуальність стали маркерами поезики вісімдесятників; естетична плюральність, інтуїтивне світовідчуття, семантичні експерименти з усталеними одиницями віршової мови характерні для художньої мови дев’яностників [Єщенко 2001: 37-38; Сюта 2003: 3-8; Маленко 2010: 460, 479]. Спільною ознакою цих текстів є те, що в них “знецінюється будь-який смисл, окрім самої словесної гри, яка проявляє свободу самовираження людини посттоталітарної епохи” [Гундорова 2005: 72–73].

Стильова норма мовотворчості дев’яностників-постмодерністів – *інтертекстуальність* (Т.І. Гундорова, О.О. Маленко, Г.М. Сюта, Л.М. Калинська, Н.М. Лебединцева, Т.І. Єщенко) – творення художнього універсуму зі спільними мовно-естетичними знаками різних епох та

культур. По-новому прочитуючи національну й світову літературу, історію, культуру, автори на ґрунті старих, уже актуалізованих і закріплених мовно-поетичною практикою художньо-образних кодів моделюють новий текстосвіт [Маленко 2010: 412–413]. При цьому, на відміну від художньо-поетичної практики європейського постмодернізму, інтертекстуальність українській поезії не завжди пов'язана з прийомами ребусування, гри з читачем, із “чистою філологією”, оскільки ігровий елемент не є стильовою чи ідейною домінантою [Кажан 1999]. Часто такі інтертекстеми умотивовують створення нових художніх смислів. Як слушно стверджує Г. М. Сюта, «цитатно-інтертекстуальна гра в поезії має здебільшого естетично-інтелектуальний характер» [Сюта 2017: 280], оскільки інтертекстеми спрямовані на створення нових інтелектуально маркованих художніх смислів.

Інша стильова домінанта постмодерного тексту – ампліфікаційне моделювання тексту із максимальним нанизуванням однорідних мовних засобів – синонімів, антонімів, епітетів, порівнянь тощо. Характерна при цьому ампліфікація семантично незіставних лексем, які утворюють спільну смислову площину: *Людолюбство й ненависть, ковбаси і спирт – / ця країна загиджена ними по віниця* (С. Жадан). У таких текстоситуаціях дослідники вбачають професійне прагнення філологів (багато поетів-постмодерністів мають фахову філологічну освіту) випробувати лексико-семантичний ресурс мови відповідно до авторських інтенцій [Маленко 2010: 457]. Ця ж настанова умотивовує вживання в постмодерній поезії непоетичної (побутової, колоквіалізованої тощо) лексики, актуалізацію її образних, асоціативних, емотивно-оцінних можливостей: *багата країна де раптово голі дерева/ скидають фальш з бляшаних поетів/ де повсюдна зручність/ обкладинки усмішки матрацу/ одноразового каблучка/ і багато ще чого що росте на деревах* (Т. Девдюк).

Пошук власної ідентичності виявляє ставлення постмодерністів до авторитету традиції, до поетичного канону. Мовний та образно-естетичний досвід, вироблений упродовж віків, не задовольняє сучасних авторів, і це зумовлює естетичну десакралізацію слова [Маленко 2010: 461]. Здійснюване при цьому цілеспрямоване семантично-оцінне «переміщення» виражальних засобів зі сфери високого стилю в царину низького у трактуванні образів і понять, які в українській поезії традиційно є позитивно конотованими, стає одним із засобів виявлення творчого скептицизму й нігілізму дев'яностників. Прикметно, що така поетизація неестетичного – не нова для української словесності, вона має паралелі у творчості пізніх вісімдесятників-авангардистів Ю. Позаяка, С. Либоня, В. Недоступа, В. Неборака, значну частину словника яких становлять просторічні одиниці, жаргон, сленг [Калинська 2000: 18].

“Антипоетичність” художнього висловлення, що спирається на периферійні пласти лексики, дослідники пояснюють також аксіологічною нестабільністю епохи кінця ХХ ст., впливом на поетичний дискурс урбаністичної мовної стихії. Актуальність цього стилістичного прийому помітна, зокрема, у засобах і способах критичного змалювання образу людини-сучасника [Сюта 2002: 220].

Загалом осмислюючи процеси і явища, які відрізняють художню норму поезії кінця ХХ – початку ХХІ ст. від загальнопоетичних (передусім стилістичних, естетичних) стильових норм, варто враховувати, що будь-яке відхилення від норми має бути виправдане ідейно-естетичними настановами, комунікативною доцільністю художньої мови.

Характерна ознака постмодерної творчості – насиченість текстів семантично ускладненими, герметичними метафорами, укладеними в структурно компактні граматичні форми. Інтерпретація, декодування таких метафор передбачає врахування максимально широкого контекстуального оточення, а іноді й цілого фрагмента тексту.

Здійснена мовно-естетична характеристика українських літературних поколінь кінця ХХ століття дає змогу виявити й акцентувати характерні риси мовотворчості авторів, які належать до цих поколінь і творять самодостатні фрагменти розвитку української художньої мови. Відповідні мовно-стилістичні парадигми засвідчують здатність авторів адекватно реагувати на синхронні часові світоглядні, культурні й інтелектуальні процеси, що відбуваються в конкретні історично-часові періоди в українському соціумі.

Баран Є. До розмови про “ранні” дев'яності / Євген Баран // Іменник. Антологія дев'яностих / упоряд.: А. Кокотюха, М. Розумний. – К. : Смолоскип, 1997. – С. 210–223.

Берест Т. Мова поетичних творів учасників групи “БУ-БА-БУ” [Електронний ресурс] / Т. Берест // Культура слова. – 1998. – Вип. 51. – С. 30-36. – Режим доступу до вид.: <http://www.kulturamovy.org.ua/КМ/pdfs/Magazine51-7.pdf>

Берест Т. М. Семантика художнього слова в поезії 80–90 років ХХ століття (на матеріалі творів молодих українських авторів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Т. М. Берест. – Х., 2000. – 20 с.

Винокур Г. О. Избранные работы по русскому языку / Г. О. Винокур. – М. : Учпедгиз, 1959. – 492 с.

Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека : український літературний постмодерн / Тамара Гундорова ; Український науковий інститут Гарвардського університету, Інститут критики. – К. : Критика, 2005. – 263 с.

Гундорова Т. Фрідріх Ніцше й український модернізм / Т. Гундорова // Слово і час. – 1997. – № 4. – С. 29–33.

Дністровий А. Покоління про покоління / А. Дністровий // Література плюс. – 2001. – № 9–10. – С. 8–9.

Дударенко Л. В. Поетична Київська школа: ідейні та естетичні параметри : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.01 “Українська література” / Л. В. Дударенко. – К., 2004. – 21 с.

Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності : (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко ; Інститут української мови НАН України. – К. : Довіра, 1999. – 431 с. – Бібліогр.: с. 407–416.

Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова : монографія / С. Я. Єрмоленко ; АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1987. – 246 с.

Єщенко Т. А. Метафора в українській поезії 90-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Т. А. Єщенко. – Запоріжжя, 2001. – 17 с.

Кажан О. Дев’яностики: покоління поза грою [Електронний ресурс] / О. Кажан // Літературно-мистецький альманах “Кальміус”. – 1999. – № 1 (5). – Режим доступу: <http://www.kalmiyus.h1.ru/nomer1/kryt/kajan.shtml>

Калинська Л. М. Прозова творчість Юрія Андруховича як феномен постмодернізму : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Леся Михайлівна Калинська. – К., 2000. – 175 с.

Колесник В. Київська школа та Віктор Кордун: поезія зворотності [Електронний ресурс] / В. Колесник // Магістеріум. Літературознавчі студії. – 1999. – Вип. 2. – С. 46–50. – Режим доступу до вид.: http://mag.ukma.edu.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=40

Кордун В. Київська школа поезії – що це таке? / Віктор Кордун // Українські літературні школи та групи 60–90-х рр. ХХ ст. : антологія вибраної поезії та есеїстики / упоряд., автор вступ. слова, бібліограф. відомостей та прим. Василь Габор. – Львів : Піраміда, 2009. – С. 27–39.

Лебединцева Н. М. Явище літературного покоління в українській культурі кінця ХХ ст. [Електронний ресурс] / Н. М. Лебединцева // Наукові праці : науково-методичний журнал. Філологія. Літературознавство / ред. Н. П. Матвеева [та ін.]. – Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2009. – Т. 118, вип. 105. – С. 35–40. – Режим доступу до журн.: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/philology/2009/118-105-8.pdf>

Маленко О. О. Лінгво-естетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості (від фольклору до постмодерну) : монографія / О. О. Маленко. – Х. : Харківське історико-філологічне товариство, 2010. – 488 с.

Моренець В. 80–90-ті роки / В. Моренець // Історія української літератури ХХ століття : підручник : у двох книгах / за ред. члена-кореспондента НАН України В. Г. Дончика. – К. : Либідь, 1998. – Кн. 2 : Друга половина ХХ ст. – С. 91–103.

Моренець В. Вигадувати не треба... / Володимир Моренець // Авторитет. Література і критика в час перебудови : статті, есе, інформація / ред. А. М. Макаров ; упоряд.: Г. М. Сивокінь. – К. : Рад. письменник, 1989. – С. 119–135.

Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі : [монографія] / Соломія Дмитрівна Павличко. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Либідь, 1999. – 447 с.

Рубчак Б. Бо в нас немає часу : роздуми над сучасною молодістю українською поезією / Б. Рубчак // Київ. – 1990. – № 8. – С. 101–108.

Рябчук М. Похвала плюралізму / Микола Рябчук // Авторитет. Література і критика в час перебудови : статті, есе, інформація / ред.

А. М. Макаров ; упоряд. Г. М. Сивокінь. – К. : Рад. письменник, 1989. – С. 135–158.

Сюта Г. Мовна естетика молоді української поезії // Мовознавство: Доп. та повідомл. IV Міжнар. конгр. україністів / Відп. ред. В. Німчук. – К.: Пульсари, 2002. – 420 с.

Сюта Г. М. Сучасник з погляду сучасника (мовний образ людини в українській поезії кінця ХХ – початку ХХІ ст.) / Г. М. Сюта / Культура слова. – 2003. – Вип. 62. – С. 3–8.

Сюта Г. М. Цитатний тезаурус української поетичної мови ХХ століття. Київ: КММ, 2017.

Українська мова : енциклопедія / редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко (співголови), М. П. Зяблюк та ін. – К. : Укр. енциклопедія, 2000. – 752 с. : іл.

Українські літературні школи та групи 60-х–90-х рр. ХХ ст. : антологія вибраної поезії та есеїстики / упоряд. В. Габор. – Львів : Піраміда, 2009. – 620 с.

Харчук Р. Покоління пост-епокси / Роксана Харчук // Слово і час. – 1998. – № 2. – С. 24–26.

REFERENCES

Baran, Y. (1997). To the talk about the “early” ninetieth. *Imennyk. Anthology of the ninetieth*, 210–223. Kyiv : Smoloskyp (in Ukr.).

Berest, T. (1998). Language of the poetic works of the “BU-BA-BU” group participators. *Kultura Slova*, Vol. 51, 30-36 (in Ukr.).

Berest, T.M. (2000). Semantics of the artistic word in the poetry of the 80–90-th of the XX century (on the material of the works by the young Ukrainian authors) : author's abstract. Dis ... Cand. Filol. Sciences: 10.02.01. 20 p. Kharkiv. *V.I. Vernadsky National b-ka Ukraine*. (in Ukr.).

Dnistrovyi, A. (2001). Generation about generation. *Literatura Plus*, 9–10, 8–9 (in Ukr.).

Dudarenko, L. V. (2004). Poetic Kyiv school : ideological and aesthetical parameters : author's abstract. Dis ... Cand. Filol. Sciences: 10.01.01 21 p. Kyiv. *V.I. Vernadsky National b-ka Ukraine*. (in Ukr.).

Hundorova, T. (1997). Friedrich Nietzsche and Ukrainian modernism. *Slovo i Chas*, 4, 29–33 (in Ukr.).

Hundorova, T. (2005). Post-Chornobyl library : Ukrainian literary postmodern. Kyiv : Krytyka (in Ukr.).

Kalynska, L. M. (2000). Prose creative activity by Yuri Andrukhovych as postmodern phenomenon: Diss. ... Can. Filol. Sciences: 10.01.01. 175 p. Kyiv (in Ukr.).

Kazhan, O. (1999). Men of ninetieth: generation out of bounds. *Literary and artistic almanac “Kalmiuis”*, 1 (5). URL: <http://kalmiuis.narod.ru/nomer1/kryt/kajan.htm> (Accessed 02.01.2020).

Kharchuk, R. (1998). Generation of the post-epoch. *Slovo i Chas*, 2, 24–26 (in Ukr.).

Kolesnyk, V. (1999). Kyiv school and Viktor Kordun: poetry of recurrency. *Magisterium. Literary studies*. Vol. 2, 46–50. Kyiv (in Ukr.).

Kordun, V. (2009). Kyiv poetic school – what is this? *Ukrainian literary schools and groups of the 60–90-th of the XX century : anthology of the selected poetry and essayistic*, 27–39. Lviv: Piramida (in Ukr.).

Lebedyntseva, N. M. (2009). Phenomenon of the literary generation in the Ukrainian culture at the end of the XX century. *Scientific works : scientific and methodical journal. Philology. Literary Studies*. Vol. 118, part 105, 35–40. Mykolaiv (in Ukr.).

Malenko, O. O. (2010). Lingual and aesthetic interpretation of the existence in the Ukrainian poetic lingual creative activity (from the folklore to the postmodern) : monograph. Kharkiv : Kharkiv historical and philological society (in Ukr.).

Morenets, V. (1989). No need to invent... *Authority. Literature and critics at the time of the reformation period : articles, essays, information*, 119–135. Kyiv : Rad. pysmennyk (in Ukr.).

Morenets, V. (1998). 80–90-th. *History of the Ukrainian literature of the XX century : textbook : in 2 books*. Vol. 2 : Second half of the XX century, 91–103. Kyiv: Lybid (in Ukr.).

Pavlychko, S. Д. (1999). Discourse of modernism in the Ukrainian literature. Kyiv : Lybid (in Ukr.).

Riabchuk, M. (1989). Praise to the pluralism. *Authority. Literature and critics at the time of the reformation period : articles, essays, information*, 135–158. Kyiv : Rad. pysmennyk (in Ukr.).

Rubchak, B. (1990). Because we don't have any time : thoughts of the modern young Ukrainian poetry. *Kyiv*, 8, 101–108 (in Ukr.).

Rusanivskyyi, V.M. (Ed.) (1990). Culture of the Ukrainian language : guide. Kyiv : Lybid (in Ukr.).

Rusanivskyyi, V.M., Ziabliuk, M.P. (Eds.) (2000). Ukrainian language : encyclopaedia. Kyiv : Ukr. Encyclopaedia (in Ukr.).

Siuta, H. (1999). “Stylistic relaxedness” of the poetry of the 1990-th in the context of the national lingual aesthetics of the Ukrainians. *Ethnos. Culture. Nation : Materials of the International scientific and practical conference* (Drohobych, 29–31.10.1998). P. 286–290 (in Ukr.).

Siuta, H. (2002). Lingual aesthetics of the young Ukrainian poetry. *Fourth International Congress of Ukrainianists. Linguistics* (Kyiv, 2002). P. 216 – 220 (in Ukr.).

Siuta, H.M. (2003). Contemporary in the contemporary's view (lingual portrayal of a person in the Ukrainian poetry of the end of the XX – beginning of the XXI century). *Kultura Slova*, Vol. 62, 3–8 (in Ukr.).

Vinokur, G. O. (1959). Selected texts in Russian language. Moscow : Uchpedgiz (in Rus.).

Yermolenko, S. Y. (1987). Folklore and literary language: monograph. Kyiv : Naukova dumka (in Ukr.).

Yermolenko, S. Y. (1999). Sketches on the Ukrainian literature: (stylistics and speech culture). Kyiv : Dovira (in Ukr.).

Yeshchenko, T. A. (2001). Metaphor in the Ukrainian poetry of the 90-th XX century : author's abstract: Dis ... Cand. Filol. Sciences: 10.02.01 17 p. Zaporizhzhia. V.I. Vernadsky National b-ka Ukraine. (in Ukr.).

Hanna Diadchenko

UKRAINIAN POETIC GENERATIONS OF THE SECOND HALF OF THE XX CENTURY: LINGUAL AND AESTHETIC ANALYSE

In the article the chronological as well as lingual and aesthetical stratification of the Ukrainian poetry at the end of the XX century is observed. The author underlines that studying of the historical background of the Ukrainian literary language as well as poetic language as its functional variant is multi aspect understanding of the connexity of lingual and expressive as well as imaginative and aesthetic traditions, their temporal and space changes in the light of the specificity of the literary schools, streams, artistic schools and individual styles. Ukrainian literary process at the end of the XX century seems to be aesthetically diverse, visionary compound, artistically inhomogeneous and somehow contradictory phenomenon. All circumstances mentioned cause the scientists' interest to the poetic language of the period observed.

With the aim of revealing of the traditional and individual features correlation the notion of the poetic generation is used. The author of the article gives the analyses of the lingual creative activity of the literary generations at the end of the XX century such as man of the sixties, seventies, eighties and nineties. It is stressed that the dominant creative principals of the Ukrainian poetry of the period observed are lingual and expressive freedom, indifference towards politics, inequality of the aesthetic programs, stylistic eccentricity, imaginative and aesthetic relativity, creative deconstruction, irony and self-irony, "antipoetry", tend to the complicated metaphoric, contiguity, intertextuality and citationality of the mind. Despite the destructive phenomena destroying the traditional imaginative and aesthetic canons as well as language norms the author's wish to foreground the national specific of the poetic statement, to wade through the imaginative stereotypes, maximally intensify the aesthetic potential of a word is also evident and remarkable.

Thus, verbal organization of the poetic texts at the end of the XX century may be supposed to be an attempt to create the new lingual and stylistic paradigm capable of adequate reaction on the synchronous temporal, worldview, cultural as well as intellectual processes. Mentioned above proves

the poetic creative activity at the end of the XX century to be original, ingenious phenomenon which differs greatly from the national lingual and aesthetic tradition.

Дядченко, Г.В. Українські поетичні покоління другої половини ХХ століття: мовно-естетичний аналіз / Г.В. Дядченко // Культура слова: збірник наукових праць. Вип. 90. - К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. - С. 104-119.